Erkentő

A Sövér Elek Szakközépiskola időszakos folyóirata
8. szám

FARSANG

„Szabó szabja a törvényt,
Ács bocskort ácsol,
Szegény legény, ne várj igazságot!”

„A telet jó gyorsan elfelejtik,
Holnaptól a tavaszt köszöntik.”

„Itt a farsang
jelmezbál.
Fiú–leány
boldog már.”

„Hogy elüzzük a telet.
Majd várjuk a tavaszt és a meleget.”

Farsang

Borsos Hanna

Farsangkor mindenki boldog!
Mindenféle finomság,
Süti, kávé és fánk,
Vár ránk.

Mindenki beöltözik.
Boszorkánynak, bohócnak és cicának,
Hogy elűzzük a telet.
Majd várjuk a tavaszt és a meleget.

Jó a zene, a hangulat.
Mindenki jól mulat.
Eszik a sok finom fánkot,
Közben mindenki vígan táncol.

Bohóc vagyok én a bálon

Baricz Alma

Farsang napja eljött már,
Kezdődik a jelmezbál,
Ez a paradicsom nem az orrom,
bár most is épp hordom.

Bohóc vagyok én a bálon,
A táncom most is kunyerálom.
Mindig mindenki engem néz,
mert ide-oda jár a lábam.

Megjöttek a finom fánkok,
Szól a duda, szedd a lábad.
A semmiség ragyog,
A valóság én vagyok.

Nagy Eszter rajza

Interjú Hunyadi Irénke tanító nénivel

Hunyadi Irénke tanító néni nyomot hagy az emberekben, mintha valami varázslat lengené körül. Nekem is ő volt a tanító nénim. Mindig bátran kérdeztünk tőle, hiszen tudtuk, hogy ő mindenre tud válaszolni. Sok mindenre megtanított. Az alapvető írás, olvasás, számolás mellett megmutatta, hogyan válhatunk őszinte, igaz emberekké. Megtanította, hogy mit jelent a feltétel nélküli szeretet, az őszinte odafordulás, az egymásra figyelés.
Vele készítettem egy interjút, beszélgettünk a farsangi hagyományokról, megtudtam, mi az a bugylibicska, és azt is, hogy ez hogyan került a vágóhídon alólra. Olvassátok szeretettel!

- *Hogyha össze kellene foglald néhány gondolatban a farsangot mindenféle velejárójával együtt, hogyan tennéd?*

Számomra a vígságot, a mulatságot, ünnepélyeket, az emberi élet tükrét jelenti. Egyébként vízkereszttől hamvazószerdáig tartó időszak, vagyis január 6-tól a húsvétot megelőző 40 nap ünnepe.

- *Mit szeretsz a legjobban benne?*

Tetszik a mulatás, az alakoskodás, a jókedv, de főleg az, hogy ilyenkor az emberek ki merik mondani a társadalomban meglévő igazságtalanságokat, a mindennapi nehézségeket. Kellemes és örömteli az ünneplés. A felfordult világ egynapos tükörképe a farsangbúcsúztató.

- *Gyerekkorodban milyen volt a farsangi időszak? Mire emlékszel vissza?*

Leginkább a farsangi fánk, a tollfosztók, a főtt kukorica jut eszembe. Amikor én gyerek, leányocska voltam, a lányok staférungot, bútort vittek férjhez. A staférungot az anya szőtte-varrta. Így volt ez nekem is. A 6—12 párnához, dunyhához kellett a sok tollú, melyet a farsangi időszakban fosztottak meg. A szomszéd lányok, asszonyok összegyűltek és kalákában, bérmentesen fosztották a tollat. Munka közben énekeltek, tréfálkoztak, a végén főtt kukoricát ettek, mókáztak, játszodtak.
Több, mint 100 libánk volt, három lánynak sok tollú kellett. Nem szerettem a libapásztorságot. Akkor nem neveztük libafarmnak. Hajtottam le a mezőre, a Vágóhídon alól a libák legeltek, fürödtek hol a Kicsi Békényben, hol a Nagy Békényben. Mi, gyerekek, begéztünk, „lapta lika-lik mellett”-et játszodtunk, bújócskáztunk, gumiztunk.

Őszre felhíztak a libák, levágták és a tollat télen, farsangi időben fosztották. Az az asszony, akinél összegyűltek farsangi finomságokat készített (csöröglye, fánk, Pál-pogácsa, azaz tepertyűs pogácsa), emellett kicsi pálinka, bor is előkerült.

Baricz Dávid: Megvan a tolvaj

Az utóbbi húsz évben a tollfosztás teljesen kimaradt az alfalvi asszonyok szokásaiból, de az összegyűlés, együttműködés nem veszett el. Mára az asszonyok kötni, horgolni, varrni járnak össze.

Gyermekkoromban mindig mondták a felnőttek, hogy „jön a böjt, a bugylibicskát dobjuk el a Vágóhídon alól". Mi egy gyerekseregg el felkerekedtünk, lementünk a vágóhídhoz és kerestük, kerestük azt a sok bicskát. Csak később értettük meg, hogy ez egyfajta szimbólum. Mégpedig azt jelenti, hogy a sok húsba, zsírba mártott bicskát messze el kell tenni a 40 napos böjt idejére. Emlékszem, amikor farsang idején Lőrincz Imréné, Tóth Róza néni egy cserépfazék hamut nekivágott a kapunknak reggel 8 órakor. Volt, aki megharagudott, volt, aki tréfaságnak vélte. Sokat kutattam ezután, nem kaptam a környéken ilyesfajta hagyományt. Valószínű, hogy a farsangtemetéskor hordozott hamuval teli zsákot idézte meg...

- *Miért tartod fontosnak, hogy minden évben megünnepeljük a farsangot?*

A farsang egy hagyomány. A hagyomány rend. A rend az tartás és irány. Ha tiszteletben tartjuk, megüljük az ünnepeinket, marad gyökerünk, rend marad körülöttünk és el tudunk igazodni. Ezért fontos megünnepelni.

- *Honnan veszed az ihletet a jelmezekhez?*

Ez attól függ, hogy egy hagyományos felvonulást, farsangi búcsúztatót akarunk, vagy egy iskolai napot.

Az iskolai farsangi nap rendszerint egy jégkarnevál volt a legtöbb évben, oda mindenki azt vett fel, amit akart vagy amit a szülő elkészített, megvásárolt. Rendszerint a farsangúcsúztatón megjelenik Cibere vajda (aki a böjtös ételek, étrendet szimbolizálja), Konc király (aki a zsíros, húsos ételeket jelképezi) és a falu népe.

Olyan mesterségeknek, szakmabelieknek öltöztek be a faluban, amelyek jelen voltak a település életében: orvos, tanár, szabó, pék, postás, juhász, cipész, varga stb. Az ebben a legszebb, hogy ezen a napon bárki belebújhatott bárkinek a szerepébe, bőrébe. Annak idején nem ült le az orvos akárkivel egy asztalhoz, még az asszisztensével sem. Egy napra megfordult a világ. Egy nap alatt feloldható egy évnyi feszültség: helyet cserél a szegény és gazdag, nő és férfi, vezető és köznép.

Útközben nemcsak csujjogatásokat rittyegtek, hanem ilyenek is elhangzottak:

„A sok prókátor ma lesz a bíra,
Ennyi igazság fér be a világba!”
„Szabó szabja a törvényt,
Ács bocskort ácsol,
Szegény legény, ne várj igazságot!”

Török Dénesné Mari néni és Bartis Lukács bácsi mesélte, hogy a farsangbúcsúztató felvonuláson a ló hátára fordítva ült fel a legény, egyik kezében egy irka vagy papírlap, a másik kezében egy gólya vagy pulyka tolla, azt mártotta a ló seggébe, ő az alább megidézett „írnok”:

„Láttak északi szelet bocskorban nyargalni, mely lekapá a gazdát a lóról, s újrakapaszkodva lett belőle írnok.”

- *Hogyha össze kellene hasonlítani a mai és a gyerekkorodban lévő farsangi ünnepségeket, milyen*
különbségek és hasonlóságok jelennek meg?

Minden társadalmi osztály együtt mulathat, akár jelképesen is. Végigviszik a falun a telet és a farsangot jelképező Illést (Ilyést), majd a nagy zajongás, ünneplés közben elégetik azt. A farsangjáráson gyűjtött pénzt, élelmet egy mulatság keretén belül fogyasztják el. Fontos, hogy ez a mulatság csak éjfélig tart, mivel másnap már hamvazószerda.

Azt mondták, hogy egyél, mert közeledik a karnisprivium, azaz a húshagyókedd, az utolsó nap, amikor ettek húst. Régebb a böjtben cibre levest ettek (búzakorpával, kovásszal savanyított leves). Torkoscsütörtökön a farsangról megmaradt ételeket fogyasztották el, zabáltak, torkoskodtak, azt mondták „inkább has fakaggyon, mint étel megmaraggyon”. Hasonlóságként említhető a jókedv, a mulatozás, a farsangi fánk. Ne hagyjuk elveszni ezt a hagyományt, őrizzük meg és adjuk tovább!

(Miklós Krisztina tanárnő interjúja)

Farsang

Dobai Anna

A Farsang itt van már itt van már,
Minden gyerek várja már, várja már.
A jelmezeket készítik már, készítik már,
A fánkok is készülnek már, készülnek már.
Sok éhes gyerek pocak várja már, várja már,
A sok kis jelmez készen már, készen már.
A nagy bulihoz készen már, készen már,
A fánkok el is fogytak már, fogytak már.
A gyerekek boldogak már, boldogak már.

Baricz Adél rajza

A farsang

Fülöp Ágoston

Farsangkor nagy bál van,
mert elűzzük a telet, s várjuk a tavaszt.
Sokan táncolnak meg mulatnak,
mások esznek, s jóllaknak.

Sok fajta jelmez van,
kutya, macska meg nap.
Van még boszorkány és pap,
aki jó nagy lakomát csap.

Jó a zene s a hangulat,
mindenki jól mulat.
Így telnek napjaink,
a farsangi időszakban.

Elmúlt a tél, jön a farsang

Gál Petra

Elmúlt a tél, a hideg, a fagy,
Cibere gazda mindjárt nyugdíjt kap.

Nem kell neki sokáig búslakodnia,
Ha jön a böjt, lesz újra munkája.

Ha Cibere koma elkezd gyengülni,
Forró olajban fánkot kell sütni.

Kezdődik a vígaság, mulatság, maszkabál,
Ne félj komám, gyere te is, rád is vár a maszkabál.

Lehet arcod vidám is, sírós is,
Ruhád szakadt, tarka is,

Mert itt a farsang, áll a bál.

Farsangi vicc

Gál Viola-Hajnalka

Bemegy egy Miki egér a vendéglőbe farsang napján, odahívja a pincért és kérdi tőle:
-Pincér úr! Mi a mai menü?
-A mai menü pánkó és tea! Csak ennyit szolgálunk, mert a szakácsnak is kell a buli…
-HÁHÁ! Jól hangzik! Akkor kérek egyet!
Pár órával később Miki egér még mindig ott van a vendéglőben, várja a menüt…
Odahívja a pincért és megkérdi:
-PINCÉR ÚR! Hol van a rendelésem?!
-Drága vendég! Ma farsang napja, én se pincér, se szakács nem vagyok, nem is itt dolgozom, én csak egy mulatós ember vagyok!

Itt van már!

Fejér Orsolya

Itt van már a víg farsang,
Minden gyerek álma!
Itt az idő, készen áll
Mindenki a karneválra.

Minden ember beöltözik,
S elrejtik az arcuk,
Egyik tündér, másik orvos,
De más-más bújik alattuk.

Eljátsszák a szerepük,
Boldogan, viccesen,
Majd este szomorúan veszik le
jelmezüket, új szerepüket.

Hiszen tudják,
Vége van a napnak.
Nincs több mókázás
S vége a gyerekzsivalynak.

Balog Barbara rajza

De szívük mélyén tudják,
Hogy nincs miért aggódni,
Mivel biztosak benne, hogy jövőre
Újra megismétlődik.

Itt a farsang!

Kiss Beáta

Itt a farsang, áll a bál
Zengő ének hangja száll.
Táncot jár a sok gyerek
Eközben énekelget!

A sok gyerek kezében
egy-egy finom fánk.
teát iszogatva,
énekelnek és táncolnak!

Gergely Adrienn: Rendszerhiba

Farsang

Fülöp Vanda

Álarcok mögé bújnak az emberek,
Gyerekek mondják a farsangi verseket.
Lakoma, vigadozás egész héten,
Aki szereti a karnevált, mulatni nem szégyell.

Fenséges falatok az asztalon sorakoznak,
Porcukros fánkok hamarjában fogynak.
Sietve kapkodják ifjak és vének.
Ujjongva énekelnek amíg csak élnek.

Farsang

Gál Anna

Itt a farsang!
Itt van már!
Kezem lábam
Táncra vár.
Bohóc leszek,
Vagy kis tündér.
Cirmos cica
vagy egy űrlény.
Nem tudom,
hogy mi legyek?
Nem tudom,
hogy mi leszek?
Annyit tudok beöltözök,
és a bálba majd eljövök.

Incze Nelli rajza

Gál Boróka rajza

Kovács Noémi

Farsang

Farsang és vigalom
Vigalom mely mindig jó
Fánk evés kacagás
Kacagás és táncolás
Sok álarc a faluban
Friss fánk, amely lekváros
Lekváros a bohócunk
Azok pedig mi vagyunk

A farsang

Kis Tímea-Bernadett

A farsang egyfajta ünnepély és egyben hagyomány is. Ilyenkor rengeteg a mulatozás és a dús lakoma. Ezek a mulatságok gyakran egy hétig is tartanak. A farsangnak az a jelképe, hogy elbúcsúzunk a téltől és fogadjuk a tavaszt. Hogy jobban fokozzák a hangulatot a felnőttek egy bábut készítenek és azt majd egy nagy tábortűzben elégetik, így akarják elűzni a telet. Majd kezdődhet a karnevál, a gyerekek, de még a felnőttek is beöltöznek szebbnél szebb, viccesebbnél viccesebb jelmezekbe. A farsang hagyományos étele a fánk. Ilyenkor szüleink vagy nagyszüleink egy egész nagy tál fánkot sütnek és porcukorral díszítik a tetejét. Így boldogságban, vidámságban töltheti mindenki a farsangot.

Hogy honnan is ered a farsang? Lásd...

A farsang egy zajos nevetéssel teli mulatság, amelyet ősi hiedelmek, babonák hívtak életre. A középkori hiedelmek szerint a tél utolsó napjaiban, amikor a nappalok egyre rövidebbek, azt hitték, hogy a Nap elgyengül, és a gonosz szellemek ez által életre kelnek. Ezért vigadalommal, felvonulással beöltözéssel és boszorkánybábú égetéssel akarták ezeket a gonosz szellemeket elűzni. Ezért a régi jelmezek, mind ijesztők voltak, hogy elűzzék a halált és a hideget. Az első jelmezesek pedig halottas menetet imitálva masíroztak, ebből alakult ki a mai modern karnevál.
A hagyomány szerint a farsang a párválasztás időszaka is. Esküvői szezonnak számított, mert a nagyböjt ideje alatt tilos volt esküdni. A falvakban a legények szervezték a bálokat és a lányok bokrétát adtak a kiszemelt legénynek, akik a farsang végén a kapujukra tűzték azt. A táncmulatságok lényege az eljegyzés volt. A párválasztás mellett a farsang lényege a szabályok megszegése, a farsangi időszak utolsó vasárnapját asszonyfarsangnak is nevezik, ekkor a nők megszeghetnek minden szabályt, korlátlanul ihatnak, mulathatnak.

A farsangi mulatságok elmaradhatatlan eleme a korlátlan lakmározás. Főleg laktató húsételeket fogyasztottak, mindenből mértéktelenül ettek a mulatozás közepette, hiszen ezt követően már a böjti időszak következett, amikor le kell mondani a húsról és a sok ételről. Jellegzetes farsangi ételek még a kocsonya, káposzta és természetesen a farsangi fánk.

Hagyományos farsangi fánk

Ha már farsangi időszak, akkor íme egy házias, farsangi fánk receptje:
- 500 gr finomliszt
- 2,5 dkg friss élesztő
- 1 ek cukor
- 1 ek rum
- 3,5 dl tej
- 1 db tojás

Sütéshez
- 75 dkg sertészsír

Bohóc járja

Laczkó Boglárka

Bohóc vagyok én a bálon,
Nagy cipőmmel veled járom,
Nagy cipőm a parkettbe akad,
Percek alatt földhöz vágom magam!
Földhöz vágom magam és kitöröm a nyakam!

Ambrus István-Oszkár

The carnival marches,
A band of clowns,
They have twigs on their heads,
Thinking they're crowns,
Step by step, feet by feet,
They all march to the drummer's beat,
Marching forward,
Into times unknown,
They look onward,
For fear they've never known.

The carnival marches,
Bleeding with every step,
Their future so plain,
Like the far-away steppe,
Distant lands,
Close to their hearts,
There is nothing they fear,
The little bravehearts,
With every step they get more near,
When they arrive they will know fear.

The carnival marches,
A band of fools,
They never thought fear could be a tool,
A fool is their helmsman,
Bravely he commands his men,
They wither through storms,
That never end,
Yet they hope, for the sunlight shall come,
Open your eyes, here comes the sun.

Bicsak Károly fordítása

Vonul a Karnevál,
A bohóc csapat
Úgy hordják fejükön a gallyat
Mintha egy korona
Lábról lábra, lépésről lépésre,
Vonulnak ők a dob ütemére
Menetelvén előre,
Időbe, ismeretlenbe
Előre néznek
Félelmet nem ismerve.

Vonul a karnevál,
Vérzik minden lépéssel
Jövőjük oly egyszerű,
Múltjuk oly kétszínű
Messzi földek állnak
Az ő szívükhöz közel
Semmitől sem félnek
A kis bátorszívűek.
Minden lépéssel egyre közelebb kerülnek
Megismerik a félelmet ahogy menetelnek.

Vonul a karnevál
Egy csapatnyi ostoba
Eszközként a félelemre, ők sosem gondoltak
Egy bolond a kormányos
Bátran utasít mindenkit
Míg elhervadnak a viharokban, melyek vége nem látszik
Mégis a napfény leszállásában reménykednek
Nyisd fel a szemed, itt jön a Nap, figyeld.

Szekeres Noémi

Farsangi mulatság

Ha én egyszer ördög leszek,
Maszka bálba biztos megyek.
Viszem az én vasvillámat,
Hadd ijesztgessem a barátomat.

Nem is, inkább nyuszi leszek,
Nagy fülemet lebegtetem.
Fánkot eszek, szörpöt iszok,
Barátommal jót mulatok.

Farsangi bál vígalom,
Nincsen ottan unalom.
Mulat minden jó barát,
Jól telik a karnevál.

Fogytán a fánk, fogytán a szörp,
Lankad a jókedv, mindenki elköszön.
Így ér véget a farsangi bál,
Vége a mulatságnak, hát jó éjszakát.

Koncsag Dávid: Kukucs

Vaszi Edina rajza

Itt a farsang

Székely Dóra

Itt a farsang, itt a farsang,
Süssünk fánkot jó cukrosat,
Minden ügyes fiú, lány
Ügyeskedjék a konyhán,

Kész vannak a jelmezek,
Csillogósak, színesek,
Boszi lehet királylány,
Délceg daliákon dolmány,

Megsültek a cukros fánkok,
Megtöltve már a kosárok,
Hangolnak a zenészek,
Lányoknak perdül a szoknyájuk,

Hej-haj, jó a kedvük,
Reggelre rongyosra táncolják jelmezük,
A telet jó gyorsan elfelejtik,
Holnaptól a tavaszt köszöntik.

Farsang nálunk

A farsang a vízkereszttől (január 6.) húshagyókedd éjfélig, a hamvazószerdával kezdődő nagyböjtig (a húsvétot megelőző 40. napig) tartó időszak elnevezése. Hagyományosan a vidám lakodalmak, bálok, mulatságok, népünnepélyek jellemzik.

A farsang csúcspontja a karnevál, hagyományos magyar nevén „a farsang farka". Ez a farsangvasárnaptól húshagyókeddig tartó utolsó három nap, ami nagy mulatságok közepette, valójában télbúcsúztató is. Számos városban ekkor rendezik meg a híres karnevált.

Erdélyben

A fonók gyakori vendégei voltak az alakoskodások utolsó és legfontosabb képviselői: a farsangosok vagy népi elnevezéssel maszkurák, maszkurások. Játékuk valamilyen tréfás jelenet (állatvásár, halottsiratás, temetés), nemritkán drasztikus és obszcén jelenetekkel. Jelenetük egy része vagy befejezése szilaj, sokszor groteszk tánc; a kizárólag ilyenkor dívó farsangos vagy maszkurás táncdalt az egész fonó énekelte.

Húshagyókedden történt, a sok farsangi lakodalom után, a pártában maradt leányok, agglegények kicsúfolása. Az ún. tuskóhúzás vagy tuskózás a legények tréfás lakodalmi menete volt végig a falun; a menet végén vénleánynak öltözött legények kötélnél vagy láncnál fogva egy fatuskót húztak a pártában maradt leányok megbélyegzésére. A másik húshagyókeddi szokás a farsangtemetés: szintén tréfás felvonulás, amelynek végén a farsangot (vagy telet) jelképező és a faluban végighordott szalma- vagy rongybábut tréfás siratás közben elégették, esetleg a vízbe dobták.

(Madarász Kitti összefoglalója)

A Farsangtemetés

A farsangtemetés egy ősrégi szokás, amit nagyböjt előtt szoktak rendezni. A kereszténység előtti hitvilág tovább lépése. A tél eltemetésének szokása vidámsággal, felvonulásokkal és tréfás előadásokkal. A pogány hit, valamint a zajos és vidám ünneplés is. A telet egy szénabábú jelképezi, akit Illésnek neveznek, akinek súlyos betegségét egy orvos állapítja meg. Majd elhalálozik, és ezzel kezdetét veszi a siratás, búcsúztatás és a temetés.

Ezek után a nép utolsó útjára kíséri a telet és egy kijelölt helyen elégetik a szalmabálát. A kíséret állatokkal és ördögökkel és különféle lényekkel történik, hangoskodással és örömmel kísérik a telet utolsó útjára.

(Gál Máté és Baricz Lukács)

Farsang

Fülöp Szilveszter

Itt a farsang
jelmezbál.
Fiú-leány
boldog már.

Énekelünk
S táncolunk.
Így telik a
farsangunk.

Nagy jelmezbulikat
csapunk,
Minden gyermek örvend,
vígad.
Jelmezbe öltöznek,
esznek, isznak s táncolnak.

Vaszi Zsófia: Álarc

A gyermekek munkáját Miklós Krisztina tanárnő irányította
A lapot szerkesztette Török Károly